

Sygn. akt III AUa 975/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Sędziowie:	sędzia Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska sędzia Krzysztof Szewczak
Protokolant: sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2019 r. w Lublinie

sprawy J. J. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji J. J. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 1 października 2018 r. sygn. akt VIII U 3781/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od J. J. (1) na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Krzysztof Szewczak

III AUa 975/18

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 26 września 2016 r. odmówił J. J. (1) prawa do emerytury z uwagi na to, że na dzień 1.01.1999r wnioskodawca nie osiągnął 25 letniego okresu składkowego i nieskładkowego oraz nie udowodnił wymaganego 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Lublinie złożył J. J. (1) wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury. Podniósł, że na podstawie złożonej dokumentacji, zeznań wnioskodawcy i świadków można ustalić, że w

Zakładach (...) w P. oraz w Zakładach (...) w Ł. wykonywał pracę w szczególnych warunkach przez okres 16 lat i 10 dni. Ponadto wbrew wywiadam ZUS w okresie od 19.09.1972r do 1.08.1974r pracował w gospodarstwie rolnym rodziców codziennie przez co najmniej 4 godziny a w okresie wakacji i ferii pracował dłużej. Pracę w gospodarstwie wykonywał także w okresach przerw w zatrudnieniu na przestrzeni okresu od 16.03.1975 r do 5.10.1980 r.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 1 października 2018 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że J. J. (1) ur. (...) złożył w dniu 13 września 2016 r wniosek o przyznanie emerytury. Po analizie dołączonej dokumentacji organ rentowy uznał za udokumentowany ogólny staż pracy wnioskodawcy w ilości 22 lata 4 miesiące i 16 dni okresów składkowych, 9 miesięcy, 22 dni okresów nieskładkowych oraz 1 rok 2 miesiące i 20 dni okresów uzupełniających tj. łącznie 24 lata 4 miesiące i 28 dni, przy czym nie uwzględnił okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 19.09.1972 r. do 12.06.1974 r. gdyż wnioskodawca w tym okresie uczęszczał do szkoły oddalonej od miejsca zamieszkania 43 km i trudno dać wiarę, że wykonywał prace przez co najmniej 4 godziny dziennie oraz okresów od 1.08.1987 r do 7.08.1978 r i od 1.10.1980 r do 5.10.1980 r stanowiących kilkudniowe przerwy w zatrudnieniu gdyż praca mogła być wykonywana dorywczo.

Natomiast do stażu pracy w szczególnych warunkach zaliczono okres pracy w Zakładach (...) w Ł. w ilości 3 lata 5 miesięcy i 9 dni. Zakład pracy w świadectwie z dnia 20.05.2016r wskazał, że odwołujący od 1.12.1994r do 31.12.1998r stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace przy bezpośredniej obsłudze stacji sprężarek na stanowisku maszynista chłodniczy wymienione w wykazie A, dziele XIV poz. 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r oraz w przepisach resortowych wykazie A, dziale XIV poz.9 pkt. 5 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 16 MR, LiGŻ z dnia 31.03.1988r (k 22 ae). Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił jako pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia w Zakładach (...) w P. od 8.08.1978 r. do 30.09.1980 r tj. 2 lata 1 miesiąc i 24 dni na stanowisku ślusarza remontowego gdyż w świadectwie z dnia 23.06.2006r podano niepełny charakter pracy, nie powołano też zarządzenia resortowego oraz w Zakładach (...) w Ł. od 6.10.1980 r do 30.11.1994 r tj. 13 lat 10 miesięcy i 16 dni ponieważ wnioskodawca nie przedłożył świadectwa pracy w szczególnych warunkach.

Ojciec wnioskodawcy J. J. (2) posiadał w latach 1960-1970 gospodarstwo rolne o powierzchni (...) ha, matka A. J. posiadała w latach 1971- 1980 gospodarstwo rolne o powierzchni(...) ha natomiast jako małżonkowie J. i A. J. od 23.04.1979r posiadali(...) ha zaś od 24.06.1980r(...) ha. J. J. (1) był zameldowany u rodziców do 2.12.1980 r. w okresie od 1.09.1971r do 12.06.1974 r uczęszczał do (...) Szkoły Zawodowej w S.. Do szkoły dojeżdżał 42, 43 km w jedną stronę. Rodzice wnioskodawcy hodowali krowy, byki, trzodę chlewną, gęsi, mieli konia. Uprawiali zboże, ziemniaki. Wnioskodawca miał rodzeństwo. Rodzice pracowali w pełnym wymiarze czasu pracy poza rolnictwem, ojciec w Zakładach (...) w Ł. zaś matka w miejscowej szkole podstawowej paliła w piecu, przygotowywała posiłki. W bezpośrednim sąsiedztwie w starym budynku mieszkali dziadkowie, którzy pracowali w gospodarstwie rolnym. Wnioskodawca jeździł do szkoły autobusem o godz. 6.30, czasami motorem z ojcem. Dojazd autobusem zajmował ok. 1,5 godziny w jedną stronę. Wnioskodawca po szkole pomagał przy obrządki inwentarza, w lecie i jesienią pracował w polu, pomagał przy orce, siewie, kopaniu i przywożeniu kartofli z pola, sortowaniu. W ziemi wykonywał młóckę. Rano pomagał przy dojeniu krów i odstawał bańki z mlekiem na drogę. Odwołujący ukończył naukę w szkole 12 czerwca 1974 r.

Po zakończeniu szkoły w okresie od 13 czerwca 1974 r. do 1 sierpnia 1975 r. tj. 1 miesiąc i 19 dni pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. Następnie podjął pracę w charakterze ślusarza w Fabryce (...) w O. od 2 sierpnia 1974 r. do 16 marca 1975 r. Po zakończeniu zatrudnienia pracował w gospodarstwie rolnym rodziców od 17 marca 1975r do 15 lutego 1976 r tj. 11 miesięcy. Od 16 lutego 1976r do 9 maja 1977 r. wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu na stanowisku palacza co w (...) w Ł. a od 10 maja 1977 r do 30 listopada 1977 r pracował w tym samym zakładzie pracy jako robotnik magazynowy.

Od 1 grudnia 1977 r do 1 lutego 1978 r pracował w pełnym wymiarze w gospodarstwie rolnym rodziców (2 miesiące).

Następnie od 2 lutego 1978r do 31 lipca 1978r pracował w pełnym wymiarze czasu pracy jako konserwator urządzeń wentylacji w Zakładach (...) w Ł. zaś od 8 sierpnia 1978r do 30 września 1980r w Zakładach (...) Kolejne zatrudnienie

podjął Zakładach (...) od 6 października 1980 r, od 3 grudnia 1980r odwołujący nie był już zameldowany u rodziców. Przerwy w zatrudnieniu pracowniczym w tym okresie wyniosły łącznie 11 dni.

W okresie zatrudnienia w Zakładach (...) od 8 sierpnia 1978 r do 30 września 1980 r odwołujący zajmował stanowisko ślusarza remontowego. Pracował w brygadzie remontowej na Wydziale (...) gdzie odbywała się produkcja saletry amoniakalnej. Brygada liczyła ok. 12 pracowników, na jej czele stał kierownik, był majster, brygadzysta. Pracownicy brygady zajmowali się konserwacją i naprawami urządzeń i agregatów na wydziale produkcyjnym. Wymieniali pompy, panele, uszczelniali dennece, w trakcie tych prac ulatniały się tlenki azotu, było zagrożenie z uwagi na kontakt z substancjami niebezpiecznymi i żrącymi.

Zakład pracy wystawił wnioskodawcy zakwestionowane przez organ rentowy świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach wskazując iż był zatrudniony na stanowisku wymienionym w wykazie A, dziale XIV, poz. 25 pkt. 1, w warunkach działu IV poz. 8.

Od dnia 6 października 1980r wnioskodawca podjął pracę w Zakładach (...) w Ł. na stanowisku montera urządzeń chłodniczych. Pracował w (...), znajdowało się tam ok. 13 sprężarek, które pobierały amoniak i tłoczyły na komory chłodnicze. Część pracowników była zatrudniona w grupie remontowej na stanowiskach ślusarzy remontowych a część przy bezpośredniej obsłudze stacji sprężarek, niektórzy mieli uprawnienia do pracy na stanowisku maszynisty chłodniczego. Praca odbywała się w ruchu ciągłym. Na każdej zmianie pracowało trzech pracowników do obsługi sprężarek, z których jeden musiał mieć odpowiednie uprawnienia oraz pracownicy grupy remontowej. Wnioskodawca wykonywał remonty sprężarek, pomp amoniakalnych, wentylatorów. Odsysał sprężarki, wyjmował tłoki, wymieniał pierścienie, składał sprężarkę, wymieniał pompy, zawory na prasach. Naprawy odbywały się w maszynowni lub warsztacie do niej przyległym. Od ok. 1983r wnioskodawca pracował w brygadzie obsługującej maszynownię, wykonywał czynności związane z obsługą sprężarek amoniakalnych i urządzeń chłodniczych, kontrolował pracę sprężarek, temperaturę na komorach chłodniczych. W pracy był hałas, niska temperatura i zagrożenie na kontakt z amoniakiem, pracownicy mieli odzież ochronną, maski tlenowe, dostawali mleko, posiłki regeneracyjne oraz dodatek za pracę szkodliwą.

W maszynowni był wydzielony kantorek, było biurko, tam znajdowała się lista obecności. Pracownicy maszynowni wypełniali dokument prac bieżących, co dwie godziny wypełniali raport ruchu maszyn i urządzeń chłodniczych, wypisywali zlecenia do magazynu. Wnioskodawca w okresie pracy w maszynowni miał powierzone dodatkowe czynności administracyjne. Spisywał jakie materiały poszły do produkcji, robił rozliczenie przepracowanych godzin przez wszystkich pracowników, rozliczenie zużycia materiałów, wypełniał karty pracy, dawał kierownikowi do podpisania, nieraz zanosił je na koniec miesiąca do kadr. Ponadto wypisywał zlecenia do magazynu, które zatwierdzał kierownik. Za prowadzenie kart dostawał większą premię. Prace te wykonywał przy burku w kantorku w godzinach pracy, czasami zabierał dokumenty do domu, żeby skończyć karty pracy.

W czerwcu 1993r wnioskodawca ukończył kurs i zdobył tytuł wykwalifikowanego maszynisty chłodniczego. Od 1.12.1994r do 31.12.1998r pracował na stanowisku maszynisty chłodniczego przy obsłudze sprężarek.

Zakłady (...) S.A wystawiły wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach od 1.12.1994 r do 31.12.1998 r na stanowisku maszynisty chłodniczego przy bezpośredniej obsłudze sprężarek. Na podstawie tego dokumentu powyższy okres został uznany przez organ rentowy.

Natomiast zakład pracy odmówił wnioskodawcy wystawienia świadectwa za okres wcześniejszy. W piśmie z dnia 14.07.2017 r wskazano, że wnioskodawca nie otrzymał świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach za okres pracy od 6.10.1980 r do 31.11.1994 r gdyż mając różne brzmiące angaże pracował w brygadzie remontowo-konserwacyjnej wentylacji i instalacji sprężonego powietrza zakładu, a także okresowo zajmował się prowadzeniem dokumentacji oddziału - rozliczanie przepracowanych godzin przez pracowników, rozliczanie zużycia materiałów do remontu i konserwacji.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zabranego materiału dowodowego w szczególności w oparciu o częściowe zeznania wnioskodawcy, świadków oraz dokumentację zawartą w aktach osobowych z Zakładów (...) w Ł. i Zakładów (...) w P., dołączone akta spraw VII U 161/14, VII U 95/14.

Okolicznością sporną w sprawie było ustalenie czy wnioskodawca na dzień 1.01.1999r posiada wymagany 25 letni ogólny staż pracy oraz 15 letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do art. 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art.56, jak okresy składkowe :

- 1/ okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2 / przypadające przed dniem 1.07.1977r okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3/ przypadające przed 1.01.1983r okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5- 7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Powyższy przepis pozwala na uwzględnienie okresów ubezpieczenia społecznego rolników, obejmującego również domowników, a także okresów prowadzenia gospodarstwa rolnego i pracy w nim domowników rolnika, przypadających w czasie, kiedy nie funkcjonowało ubezpieczenie społeczne rolników. W przepisach regulujących ubezpieczenie społeczne rolników należy szukać definicji gospodarstwa rolnego, osoby prowadzącej gospodarstwo rolne i osoby wykonującej pracę w gospodarstwie rolnym. Definicja domownika zawarta w art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników wymaga zamieszkiwania z rolnikiem lub w bliskim sąsiedztwie i stałej pracy w gospodarstwie rolnym. Stała praca w gospodarstwie rolnym nie polega na codziennym wykonywaniu czynności rolniczych, co ze względu na rozmiar gospodarstwa lub rodzaj produkcji rolnej może nie być w pewnych okresach konieczne, lecz polega na gotowości do wykonania pracy rolniczej jak też dyspozycyjności osoby pracującej w gospodarstwie.

Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawcy w części w której zeznał, że w okresie kontynuowania nauki szkolnej pracował w gospodarstwie rolnym rodziców przez 4 godziny dziennie, w pozostałym zakresie zeznania wnioskodawcy oraz świadków obdarzył wiarą jako zgodne i tworzące spójną całość. Dokonując powyższej oceny Sąd miał na uwadze, że rodzice wnioskodawcy mieli nieduże gospodarstwo, które nie stanowiło źródła utrzymania rodziny gdyż oboje pracowali na pełnych etatach poza rolnictwem. Dopiero w latach 1979 r, 1980r stali się właścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni (...) ha. Wnioskodawca miał rodzeństwo które także pomagało rodzicom a ponadto w gospodarstwie faktycznie pracowali dziadkowie. Istotną okolicznością jest także fakt, że wnioskodawca codziennie dojeżdżał do szkoły oddalonej od miejsca zamieszkania ok. 42, 43 km w jedną stronę co w latach 70-tych niewątpliwie zajmowało wraz z nauką szkolną znaczną część dnia. Nawet jeżeli zdarzało się, że dojeżdżał z ojcem motorem to należy mieć na uwadze, że ojciec wnioskodawcy pracował w Ł. a szkoła była położona w S.. W tej sytuacji czynności wykonywane przez wnioskodawcę mogą w ocenie Sądu być uznane jedynie za doraźną pomoc w pracach rolniczych, świadczoną w zwyczajowo przyjętym w środowisku wiejskim rozmiarze przez dzieci. Natomiast brak jest podstawy do uznania, że pomoc ta miała charakter stały w typowym wymiarze czasu pracy, koniecznym przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego, niezbędnym do zapewnienia jego prawidłowego funkcjonowania.

Z tych względów w okresie do 12 czerwca 1974 r tj. do zakończenia nauki szkolnej nie odpowiada ona pojęciu „pracy w gospodarstwie rolnym” w rozumieniu art.10 ust. 1 pkt. 3 cytowanej ustawy.

Sąd Okręgowy orzekł, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest prawo do emerytury określonej w przepisach art.184 ust.1 i ust.2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U.z 2016 roku, poz.778) zgodnie z którym ubezpieczonemu mężczyźnie urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948

roku przysługuje emerytura, po osiągnięciu wieku 60 lat jeżeli spełnia przesłanki z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz.43 ze zm.). Przepisy § 3 i 4 wymienionego rozporządzenia określają warunki, od których spełnienia zależy uzyskanie wcześniejszej emerytury. Są to: okres zatrudnienia wynoszący dla mężczyzn 25 lat, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A i osiągnięcie wieku emerytalnego 60 lat dla mężczyzn, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnął okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury, to jest 15 lat oraz ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat.

W wykazie A, dziale XIV prace różne pod poz. 25 są wymienione prace związane z bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń oraz prace budowlano- montażowe i budowlano- remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe są wykonywane prace wymienione w wykazie natomiast pod poz. 9 wymienione są prace przy bezpośredniej obsłudze stacji sprężarek.

Okresami pracy w uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w cyt. przepisach jest wykonywanie jej stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie), w warunkach jednego z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Nie jest dopuszczalne uwzględnianie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziałują szkodliwie na organizm pracownika.

W ocenie Sądu przeprowadzone postępowanie dowodowe nie pozwala na uznanie, że odwołujący spełnił warunek 15 lat pracy w szczególnych warunkach ponieważ w trakcie jego zatrudnienia w Zakładach (...) do jego codziennych obowiązków należało także wykonywanie prac administracyjnych, prac związanych z prowadzeniem dokumentacji, przy których odwołujący nie był narażony na działanie czynników szkodliwych. W ocenie Sądu przeprowadzone postępowanie dowodowe nie pozwala na uznanie, że odwołujący spełnił warunek 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Również z tych względów zakład pracy odmówił wnioskodawcy wydania świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach w okresie od 6.01.1980r do 31.11.1994r.

Natomiast zasadne jest zaliczenie pracy w Zakładach (...) w P. od 8.08.1978r do 30.09.1980r, która to wymieniona została w wykazie A, dziale XIV prace różne pod poz. 25. W ocenie Sądu zeznania wnioskodawcy, dołączona dokumentacja osobowa wskazują, że wnioskodawca pracował przy konserwacji urządzeń i agregatów na wydziałach na których prowadzona była produkcja nawozów sztucznych oraz innych wyrobów chemicznych otrzymywanych na tej samej bazie co nawozy sztuczne tj. wymienionych w dziale IV w chemii poz. 8. Powyższe znajduje także potwierdzenie w wydanym przez zakład pracy świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach zakwestionowanym przez ZUS z uwagi na uchybienia formalne.

Od tego wyroku apelację wniósł wnioskodawca J. J. (1) zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał naruszenie:

1. art.233 § 1 kpc poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów w postaci zeznań wnioskodawcy i świadków i przyjęcie wbrew zasadom doświadczenia życiowego oraz zasadom wiedzy, że wnioskodawca nie pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie do 1 września 1972 roku do 12 czerwca 1974 roku oraz nieprzyjęcie zeznań wnioskodawcy i świadków, że wnioskodawca pracował w Zakładach (...) w Ł. w okresie do 6 stycznia 1980 roku do 30 listopada 1994 roku w warunkach szczególnych;
2. § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze poprzez niezasadne uznanie, że wnioskodawca nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych;
3. art.184 ust.1 i 2 w związku z art.32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i oddalenie odwołania w sytuacji, gdy wnioskodawca spełnił przesłanki określone tymi przepisami warunkujące przyznanie emerytury.

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę decyzji i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Spór w sprawie niniejszej sprowadza się do kwestii ustalenia, czy wnioskodawca spełnia warunki do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym określone w przepisach obowiązujących przed 1 stycznia 1999 roku, czyli w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz.43 ze zm.). Przepisy § 3 i 4 wymienionego rozporządzenia określają warunki, od których spełnienia zależy uzyskanie wcześniejszej emerytury. Są to: okres zatrudnienia wynoszący dla mężczyzn 25 lat, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A i osiągnięcie wieku emerytalnego 60 lat dla mężczyzn. Wnioskodawca, jak wynika z ustaleń Sądu Okręgowego nie spełnia dwóch spośród wymienionych przesłanek – nie legitymuje się 25 letnim okresem składkowym i nieskładkowym oraz nie wykazał 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

W toku postępowania usiłował udowodnić, że w okresie od 1 września 1972 roku do 12 czerwca 1974 roku, kiedy był uczniem szkoły ponadpodstawowej stale i co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy pracował w gospodarstwie rolnym swoich rodziców i że okres ten może być na podstawie art.10 ust.1 pkt.3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 roku, poz.1270) uwzględniony do uzupełnienia udowodnionych przez niego okresów składkowych i nieskładkowych.

Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy istotne było faktyczne ustalenie rodzaju i rozmiaru pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym oraz ocena, czy czynności przez niego wykonywane były pracą w gospodarstwie rolnym w rozumieniu art.10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten pozwala na uwzględnienie okresów ubezpieczenia społecznego rolników, obejmującego również domowników, a także okresów prowadzenia gospodarstwa rolnego i pracy w nim domowników rolnika, przypadających w czasie, kiedy nie funkcjonowało ubezpieczenie społeczne rolników. Przepis nie zawiera definicji prowadzenia gospodarstwa rolnego (na przykład w zakresie jego obszaru) ani definicji pracy w gospodarstwie rolnym. Jednakowe traktowanie okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z okresami, kiedy ubezpieczenie to nie funkcjonowało, oznacza, że przepis dotyczy prowadzenia gospodarstwa rolnego i pracy w nim na takich zasadach, na jakich zostało ono objęte ubezpieczeniem społecznym rolników. W przepisach regulujących ubezpieczenie społeczne rolników należy szukać definicji gospodarstwa rolnego, osoby prowadzącej gospodarstwo rolne i osoby wykonującej pracę w gospodarstwie rolnym. Za wymienione w art. 10 ust.1 pkt 3 przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym, uważa się okresy wykonywania pracy na takich warunkach, jakie po dniu 1 stycznia 1983 r. dawałyby podstawę do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników. Ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r.o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (tekst jednolity Dz.U.89.24.133) wprowadzająca obowiązek ubezpieczenia społecznego domowników w art.2 pkt.2 zawierała definicję domownika określając go jako członka rodziny rolnika pracującego w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończył 16 lat, nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi jego główne źródło utrzymania. Późniejsza definicja domownika z art. 6 pkt. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) również wymagała zamieszkiwania z rolnikiem lub w bliskim sąsiedztwie i stałej pracy w gospodarstwie rolnym. Stała praca w gospodarstwie rolnym nie polega na codziennym wykonywaniu czynności rolniczych, co ze względu na rozmiar gospodarstwa lub rodzaj produkcji rolnej może nie być w pewnych okresach konieczne, lecz polega na gotowości do wykonania pracy rolniczej, jeżeli sytuacja tego wymaga. Kryteriów tych nie spełnia praca dziecka, które uczyło się w szkole położonej w innej miejscowości niż miejsce gospodarstwa rolnego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lipca 2001 r. w sprawie o sygn. akt II UKN 466/00, OSNP 2003/7/186, lex numer 76249). Dyspozycyjność osoby pracującej w gospodarstwie wyłączona jest w przypadku osób uczących się w szkołach położonych w innej miejscowości niż gospodarstwo rolne, tym bardziej, jeżeli jest to szkoła średnia, gdzie nauka odbywa się w systemie dziennym, a odległość położenia szkoły jest znaczna. Uczniowie takich szkół nie wykonują stałej

pracy w gospodarstwie, gdyż stałym ich zajęciem jest nauka w szkole średniej. Mogą jedynie świadczyć pomoc przy pracach rolniczych w czasie wolnym od zajęć szkolnych lub uczestniczyć w pracach nie mających charakteru pracy stałej, a jedynie ewentualnym udziałem (pomocą) w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dziecka będącego członkiem rolniczej wspólnoty rodzinnej, po powrocie ze szkoły lub w okresie świąt i krótkich przerw w nauce (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 lutego 2013 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 1059/12, lex numer 1280362). Należy stanowczo stwierdzić, że doraźna pomoc w pracach przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego świadczona sporadycznie w ciągu tygodnia czy podczas ferii i świąt przez dziecko uczęszczające do szkoły ponadpodstawowej nie jest pracą w gospodarstwie rolnym, w rozumieniu powołanego art. 10 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 10 maja 2000 r. w sprawie o sygn. akt II UKN 535/99, OSNP 2001/21/650, lex numer 49141; 13 stycznia 1998 r. w sprawie o sygn. akt II UKN 433/97, OSNP 1998/22/668, lex numer 34200).

Sąd Okręgowy bardzo dokładnie i wyjątkowo wnikliwie przeprowadził postępowanie dowodowe zmierzające do wyjaśnienia, czy wnioskodawca świadczył pracę w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze umożliwiającym uwzględnienie tego okresu pracy dla potrzeb ustalenia emerytury. Wydając wyrok, Sąd Okręgowy oparł się na zeznaniach świadków zgłoszonym przez wnioskodawcę i wyjaśnieniach złożonych przez niego w trybie art.299 KPC. Z dowodów tych wynika, że wnioskodawca, uczęszczając do szkoły dziennej ponadpodstawowej znajdującego się w odległości ponad 40 kilometrów od miejsca zamieszkania, nie mógł poświęcić tyle czasu na prace w gospodarstwie rolnym rodziców, aby można byłoby potraktować ten okres jako pracy w rozumieniu art.10 ust.1 pkt.3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Codzienna droga z domu do szkoły zajmowała około godziny do dwóch, zajęcia szkolne trwały zazwyczaj 6-8 godzin, poza tym wnioskodawca musiał przygotować się do zajęć, odrobić prace domowe, co w ciągu tygodnia wymagało sporo czasu. Przy takim obciążeniu obowiązkami szkolnymi nie było możliwe stałe świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu, że pomoc w pracach przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego przez dziecko uczęszczające do szkoły ponadpodstawowej nie jest pracą w gospodarstwie rolnym i ma jedynie charakter pomocy rodzinnej, wypełniającej dyspozycję art.91 § 2 kro. Praca wnioskodawcy nie miała charakteru stałej, a była jedynie pomocą w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dziecka, będącego członkiem wspólnoty rodzinnej i jako taka nie stanowi podstawy do uwzględnienia jej do stażu ubezpieczeniowego.

Sąd Okręgowy postępowanie dowodowe przeprowadził prawidłowo, a ocena dowodów została dokonana bez przekroczenia granic zakreślonych w art.233 § 1 KPC. Pogląd prawny Sądu Okręgowego został należycie uzasadniony, a wywody w tym zakresie są logiczne i wyczerpujące i dokonane na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego i powołaniem się na orzecznictwo Sądu Najwyższego w podobnych stanach faktycznych i prawnych. Rozstrzygnięcie zostało oparte na właściwej podstawie prawnej. Chybiony zatem jest zarzut apelacji w przedmiocie niewłaściwej oceny materiału dowodowego przez Sąd Okręgowy i wadliwej interpretacji poszczególnych wypowiedzi świadków i wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia faktyczne i argumentację prawną Sądu Okręgowego i przyjmuje za swoje. W tej sytuacji nie zachodzi potrzeba ich powtarzania.

Pozostałe wywody apelacji sprowadzając się do podważenia oceny dowodów dokonanej przez Sąd Okręgowy i stanowią polemikę z prawidłowymi ustaleniami tego Sądu. Sąd Okręgowy wyczerpująco w uzasadnieniu wypowiedział się, co do powodów, dla których oparł się na dowodach przedstawionych przez wnioskodawcę i ocenił ich przydatność dla dokonania ustaleń faktycznych. Sąd Apelacyjny nie znajduje podstaw do uznania, że przy tej ocenie została przekroczona granica swobodnej oceny dowodów i naruszony został przepis art.233 § 2 KPC. Przepis ten zawiera nakaz - nie doznający wyjątku, aby wyrażona ocena w aspekcie wiarygodności dokonana była na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału w sprawie oraz uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu (por. m. in. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 października

1996 r., III CKN 8/96 - OSNC 1997, nr 3, poz. 30) Wyraz tej oceny Sądu Okręgowego znalazł się w motywach wyroku, a zatem uzasadnienie zaskarżonego wyroku w pełni odpowiada wymogom art. 328 § 2 KPC.

Niespełnienie przesłanki odnoszącej się do udowodnienia 25 letniego stażu składkowego i nieskładkowego przypadającego przed dniem 1 stycznia 1999 roku uniemożliwiają nabycie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, w związku z tym nie zachodzi konieczność ustosunkowywania się do zarzutów apelacji dotyczącej wymogu 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, ale Sąd Apelacyjny pragnie zauważyć, że podziela ustalenia Sądu Okręgowego również i w tym zakresie.

Z tych względów i na mocy powołanych powyżej przepisów oraz na podstawie art.385 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach uzasadnia przepis art. 98 KPC.